

школи буде зорієнтований на формування високого рівня готовності до краєзнавчої роботи. Для досягнення цієї мети необхідна цілеспрямована і систематична робота по формуванню цього складного особистісного утворення, що є можливим за впровадження експериментальної методики та технології з формування даної готовності.

Тому подальшого висвітлення потребує питання впровадження методики та технології формування готовності майбутніх педагогів до краєзнавчої роботи з школярами в умовах загальноосвітньої школи.

Література

1. Педагогика: Учебник для вузов / Н. Бордовская, А. Реан. – СПб.: Питер, 2003. – 304 с.

Н.Ю.Дуднік

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО САМОМЕНЕДЖМЕНТУ ЯК АКТУАЛЬНА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

В статье рассматривается один из важнейших педагогических вопросов – проблема формирования готовности студентов к самоменеджменту.

This article deals with one of the most important problems in the sphere of education now – the problem of formation of readiness of students to the self-management.

Протягом усієї історії людства перед людьми поставала проблема прагнення до ідеалу. Кожна історична епоха мала свої, особливі характеристики ідеальної людини. Але вже не одне століття непохитною залишається теза про те, що людина повинна вміти керувати собою – своїми думками, вчинками, повинна вміти будувати власне життя.

Навчити людину самостійно мислити, приймати власні рішення та нести за них відповідальність – одне з найголовніших завдань сучасної середньої і вищої школи взагалі, вищої педагогічної школи зокрема. Адже роль педагога у суспільстві є ключовою. Він не тільки сприяє розвитку

особистості учня, а й фактично буде засади громадянського суспільства у повсякденній праці.

Останнім часом значно підвищуються вимоги щодо якості праці спеціаліста, наявності творчого ставлення до своєї професійної діяльності та рівня професіоналізму. Сучасний ринок праці вимагає, особливо від спеціаліста з вищою освітою, не просто певної сукупності знань та умінь, але і особливих навичок: уміння організовувати життя і діяльність дитячого колективу, уміння самостійно досягати поставлених цілей тощо.

Проблема суспільства – це проблема навчання і виховання майбутніх учителів, які б мали високий рівень професіоналізму, творчої активності, відповідально ставилися до результатів своєї діяльності [4,125]. Розв'язання цієї проблеми багато в чому залежить від формування готовності майбутніх учителів до самоменеджменту.

Взагалі феномен готовності є предметом вивчення і педагогів, і психологів, і філософів. Одні розглядають готовність як установку (школа Д.М.Узнадзе), якість особистості (К.К.Платонов), психічний стан (М.І.Дьяченко, Л.А.Кандилович, А.Ц.Пуні), інші – як синтез властивостей особистості (В.А.Крутецький), складне особистісне утворення (Л.В.Кондрашова, В.О.Сластьонін, Л.В.Григоренко, М.Г.Вієвська, В.В.Морозов, Л.О.Савченко та інші).

Велика кількість визначень поняття “готовність” зумовлена різними підходами дослідників до вивчення проблеми формування готовності майбутніх вчителів до педагогічної діяльності. Значний інтерес являє собою вирішення проблем формування професійної готовності (М.Г.Вієвська, А.Ф.Линенко), професійно-естетичної готовності (М.В.Веселовська), психічної готовності (А.О.Деркач, Т.В.Іванова, В.О.Моляко та ін.), морально-психологічної готовності (Л.В.Кондрашова).

Незважаючи на різноманітність напрямків вирішення проблеми визначення поняття “готовність”, розвиток готовності (як особистісної характеристики) до певного виду діяльності відбувається лише за умови активної позиції студента, коли він стає суб'єктом власної освіти і професійного становлення. Саме

тоді, коли студент знаходиться у ролі суб'єкта власної освіти, ще у вузі він розвиває в собі готовність формувати учнів як суб'єктів творчої діяльності, розвивати їх особистість, створювати для них такі умови, за яких вони виступали б не тими, кого навчають, а тими, хто навчається [2,11]. Таким чином, лише активна позиція майбутніх педагогів у власній освіті сприятиме розвитку активності у школярів.

Мета даної роботи полягає у доведенні актуальності проблеми формування готовності студентів педагогічного вузу до самоменеджменту в учительській діяльності як однієї з умов їх професійного становлення та росту.

Аналіз літератури щодо вирішення питання визначення поняття готовності дозволяє зробити висновок, що єдиного загальноприйнятого тлумачення цього явища не існує. Його визначають як “психічний стан”, “цілісне”, “особистісне”, “структурне” утворення, “властивість особистості”, “якість”.

Вчені виділяють такі загальні прояви готовності, як позитивне ставлення до праці вчителя, певний рівень оволодіння педагогічними знаннями, вміннями та навичками, самостійності у розв'язанні професійних завдань, моральними рисами особистості, розвиток педагогічних здібностей, наявність професійно-педагогічної спрямованості особистості та інше [4,128].

Різні визначення поняття “готовність” взаємодоповнюють одне одного, що свідчить про складність досліджуваного явища і дає змогу переконатися, що готовність як важлива характеристика професіоналізму сучасного вчителя – складне і багатогранне явище.

Поняття “готовність до самоменеджменту” є ще більш складним. Але, перш за все, потрібно з'ясувати сутність самоменеджменту.

Як новий напрямок дослідження, самоменеджмент виник наприкінці ХХ століття у сучасному менеджменті внаслідок його психологізації та соціологізації у відповідь на потреби суспільства більш повно використовувати та розвивати творчий потенціал робітників [5,19]. Дослідженням питань самоменеджменту займалися Л.Зайверт, М.Вудкок, Д.Френсіс,

В.Андрєєв, Н.П.Лукашевич, В.В.Крижко, Є.М.Павлютенков та інші.

Проблема самоменеджменту лише нещодавно стала об'єктом наукових досліджень, тому ще не існує єдиного визначення цього складного поняття.

Так, наприклад, Л.Зайверт (автор терміну "самоменеджмент") визначає його як послідовне і цілеспрямоване використання випробуваних методів роботи в повсякденній практиці для оптимального використання свого часу [1].

Російський соціолог В.Оглоблін розуміє самоменеджмент як цілеспрямоване і послідовне використання практичних методів управління в повсякденній діяльності з метою оптимізації використання своїх персональних ресурсів: інтелекту, волі, здібностей тощо [6].

М.Лукашевич дає самоменеджменту таке визначення: "послідовне і цілеспрямоване використання ефективних методів, прийомів та технологій самореалізації і саморозвитку свого творчого потенціалу" [5,19].

В.Крижко та Є.Павлютенков говорять про самоменеджмент як про систему визначених та саморегульованих заходів, які спрямовані на підвищення ефективності професійної діяльності і самовдосконалення особистісних якостей [3].

Аналіз наведених вище визначень дозволяє зробити висновок, що самоменеджмент - це поступова, систематична і послідовна робота, спрямована на самовдосконалення особистісних якостей, розвиток творчого потенціалу та підвищення ефективності професійної діяльності незалежно від віку та професійної спрямованості.

Таким чином, готовність до само менеджменту можна визначити як складне особистісне утворення, яке містить у собі усвідомлення використання студентами навичок самоменеджменту як засобу самовдосконалення, розвитку творчого потенціалу та підвищення рівня професіоналізму майбутнього вчителя.

Діяльність, спрямована на самовдосконалення, досить складна. Адже людина сама повинна вирішувати що, коли і яким чином потрібно в собі змінювати і, окрім цього, нести відповідальність за свої дії перед собою та оточуючими. Саме в розвитку здатності діяти самостійно (визначати мету, форми і шляхи її реалізації) більшість вчених знаходять основне завдання менеджменту в освіті.

Оволодіння основами самоменеджменту допоможе педагогам успішно вирішувати різноманітні проблеми особистісного характеру, навчитися володіти собою, визначати чіткі цілі та цінності, займатися саморозвитком, раціонально використовувати час, здійснювати вплив на дітей тощо.

Внаслідок своєї професійної спрямованості вчитель є керівником і організатором життя і діяльності школярів. Він повинен бачити резерви, що закладені в них, допомагати їм оцінити себе, щоб зробити крок у своєму саморозвитку. Але, перш за все, вчитель повинен вміти правильно організувати власну діяльність.

Наприклад, багато молодих вчителів жаліються на перенавантаження, які не дозволяють нормально жити та працювати. В багатьох випадках причина – у невмінні планувати свій час. Це спонукає багатьох вчителів, особливо молодих, весь вільний час проводити за письмовим столом. Перенавантаження виникає внаслідок того, що молодий вчитель не може визначити пріоритети при необхідності вирішення декількох питань і постійно відволікається на другорядні справи. Тому і не залишається часу на самоосвіту, відпочинок, спілкування з друзями.

Найчастіше ця проблема виникає у молодих вчителів у процесі професійної адаптації. На думку психологів, поєднання уявлення про професію (навіть більш-менш адекватного) з реальністю найчастіше має кризовий характер. І виключно велику роль в успішності професійної адаптації відіграє здатність особистості до саморегуляції власних дій, емоцій, станів та вчинків, тобто самоменеджменту.

Професійна адаптація молодого спеціаліста – перманентний процес подолання внутрішніх і зовнішніх

труднощів. До того ж успішна адаптація неможлива без постійного самовиховання і самоосвіти спеціаліста. Все це потребує наявності у молодого вчителя навичок саморегулювання, достатньої вольової підготовки. П.О.Просецький справедливо вважав, що однією з труднощів професійної адаптації особистості є "...несформованість саморегулювання поведінки і діяльності, яка викликана недостатньою підготовленістю, слабкістю волі, невмінням самоорганізуватися, керувати собою, своєю поведінкою, невмінням складати та виконувати правильний розпорядок дня, організований особистий побут та вільний час" [7,433].

Успішність професійної адаптації молодих вчителів залежить, звичайно, і від їх індивідуально-психологічних особливостей. Величезну роль в цьому відіграє система цінностей особистості спеціаліста, що визначає його ставлення до себе, до співробітників, керівників, обраної професії, до своїх службових обов'язків. Це ставлення може бути як позитивним, так і негативним. Тому завдання викладачів вищої школи полягає не лише у формуванні у студентів адекватного спеціальності та професійної діяльності образу, але і у підготовці їх відповідно з цим образом, розвитку любові до своєї професії, спеціальності, прагнення удосконалюватись в ній, розвивати свій професіоналізм. У процесі розвитку у студентів почуття професійної гідності, відповідальності та компетентності у вирішенні професійних завдань велику роль відіграє можливість активної участі у створенні програми свого професійного розвитку, прийнятті рішень, які стосуються власної освіти, організації навчального процесу та науково-дослідної діяльності. Разом з вирішенням навчальних проблем майбутній фахівець повинен одержати можливість акцентувати власні зусилля на саморозвиток та самоствердження, удосконалення професійних здібностей, становлення професійної самосвідомості [2,8].

На підставі всього вищезазначеного можна зробити висновок, що проблема формування готовності студентів педагогічного вузу до самоменеджменту потребує подальшого наукового дослідження, так як сучасний стан ринку праці

вимагає від спеціаліста з вищою освітою особливих навичок, які сприятимуть його професійному становленню. Ще не існує єдиного підходу до визначення понять “готовність” та “самоменеджмент”, але немає сумнівів в тому, що готовність студентів до саменеджменту сприятиме формуванню професійного “я” майбутніх педагогів, стане запорукою їх успішної професійної адаптації та росту, високого рівня професіоналізму, творчої активності та відповідальності за результати власної діяльності.

Література

1. Зайверт Л. Ваше время – в ваших руках: Пер. с нем. – М.: Экономика, 1991.
2. Кондрашова Л.В. Формування професійного „я” майбутніх педагогів засобами особистісно-зорієнтованого навчання в практиці вищої школи// Педагогіка вищої та середньої школи. – Кривий Ріг, 2000. - Вип2. – С.3 – 13.
3. Крыжко В.В., Павлютенков Е.М. Психология в практике менеджера образования. – СПб.: КАРО, 2002. – 304с.
4. Линенко А.Ф. Готовність майбутніх учителів до педагогічної діяльності//Педагогіка і психологія. – 1995. - №1. – С.125-132.
5. Лукашевич М.П. Теорія і практика самоменеджменту: Навч. посібник. –К.: МАУП,1999. – 360с.
6. Оглоблин В. Персональный менеджмент – основа успешной карьеры//Управление персоналом. – 2004. - №14.
7. Слостенин В.А., Каширин В.П. Психология и педагогика: Учеб. пособие для студентов вузов. – М.:Издательский центр „Академия”, 2001. – 480 с.

О.В.Малихін

ВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ – ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ЗДІЙСНЕННЯ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩОГО ПЕДАГОГІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

В статье раскрываются основные вопросы проблемы владения иностранным языком как эффективного средства